

HI01

Johdanto

Yhteiskuntien kehitysvaiheet

Eräs historian ensimmäisen kurssin keskeisistä teemoista on yhteiskuntien kehitys.

Yhteiskunnan kehityksen muotoja ovat esimerkiksi:

- keräily- ja metsästisyhteisöjen heimokulttuuri
- maanviljelyn varhaiset kyläyhteisöt
- valtioiden kehitys keskiajan lopulla ja uuden ajan alussa

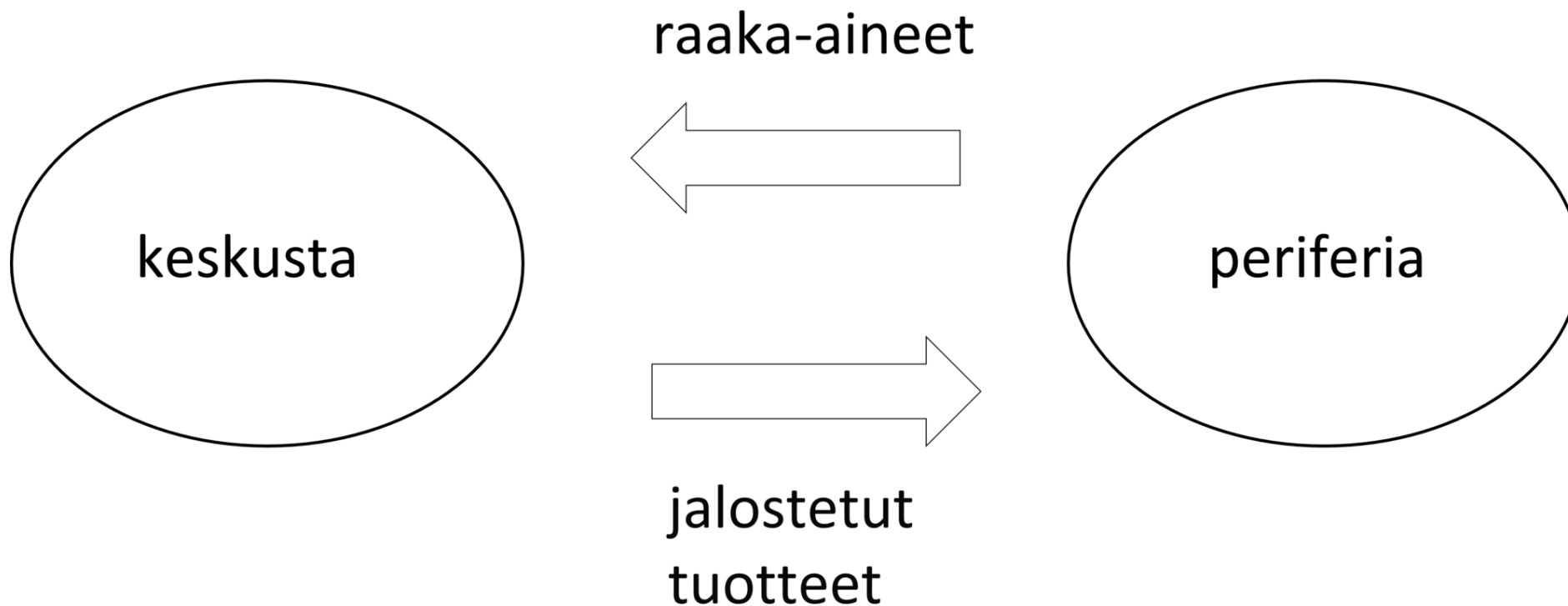
Keskusta–periferia -malli

Yksi historian ensimmäisen kurssin perusasetelmista on, että ***alueiden ja valtioiden välillä vallitsee epätasapaino, jossa toinen alue tai valtio hyödyntää toista osapuolta.***

Tätä suhdetta voi havainnollistaa käyttämällä keskusta–periferia-mallia.

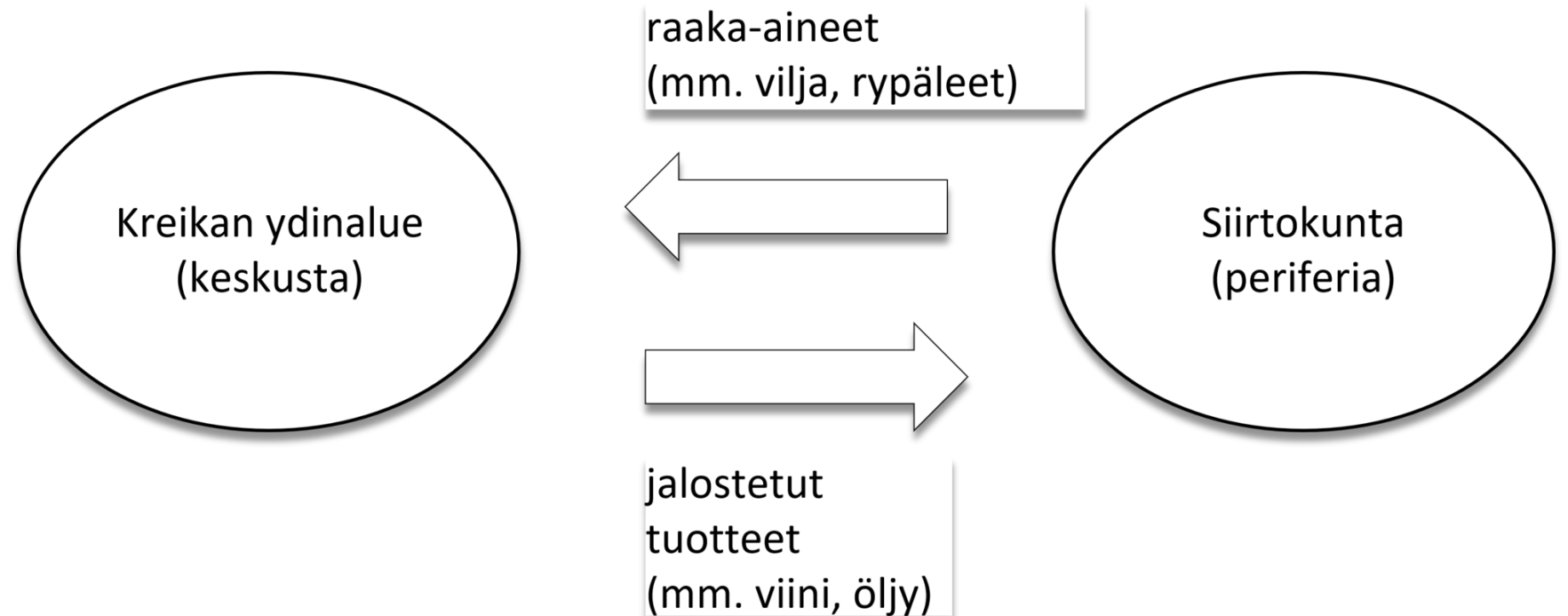
Mallia voi käyttää esimerkiksi antiikin ajan, löytöretkien, teollistumisen ja nykyajan yhteydessä.

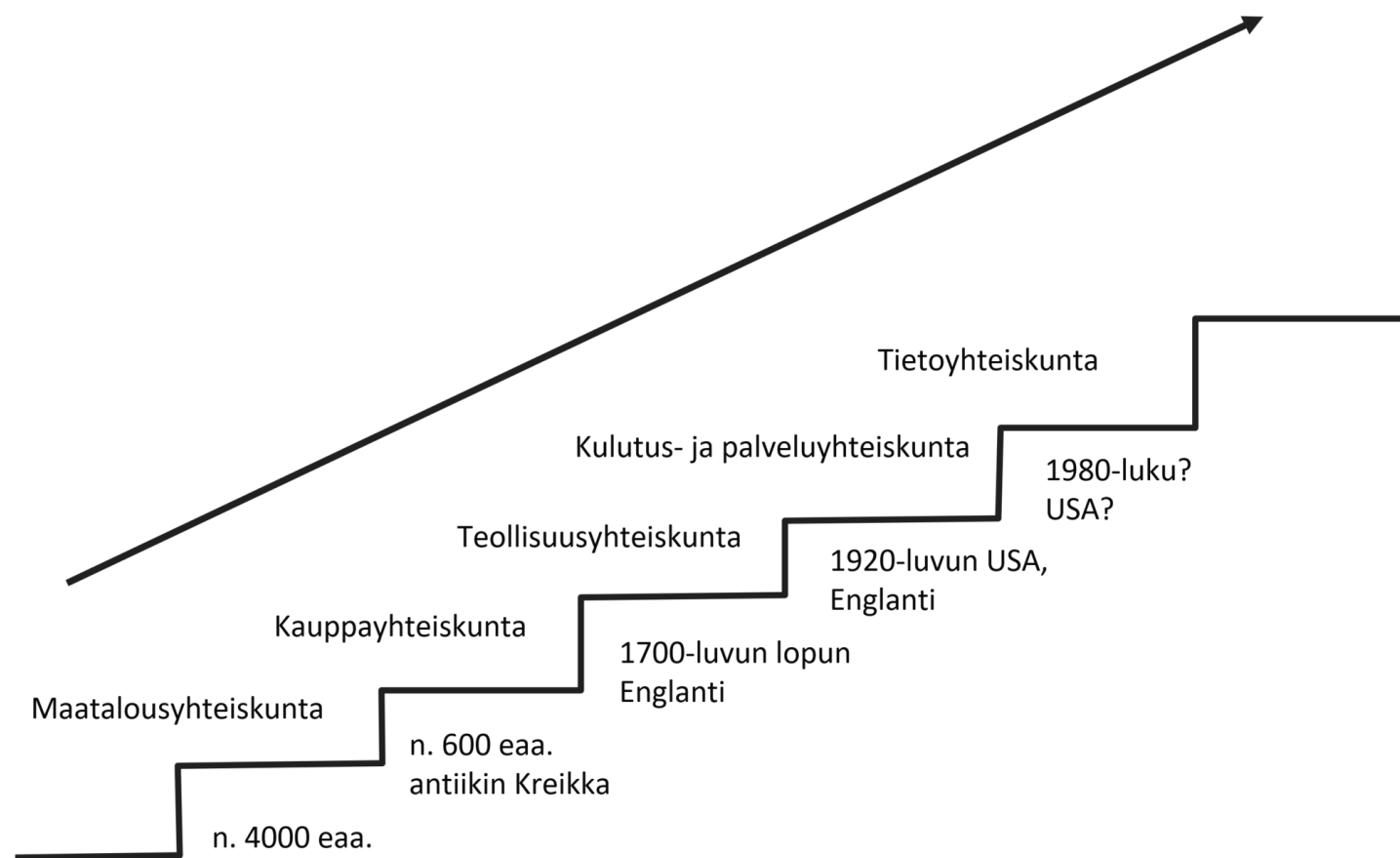
Yhteiskuntien kehitys talouden näkökulmasta: Keskusta vaurastuu, periferia köyhtyy. Miksi?

Malli antiikin Kreikassa

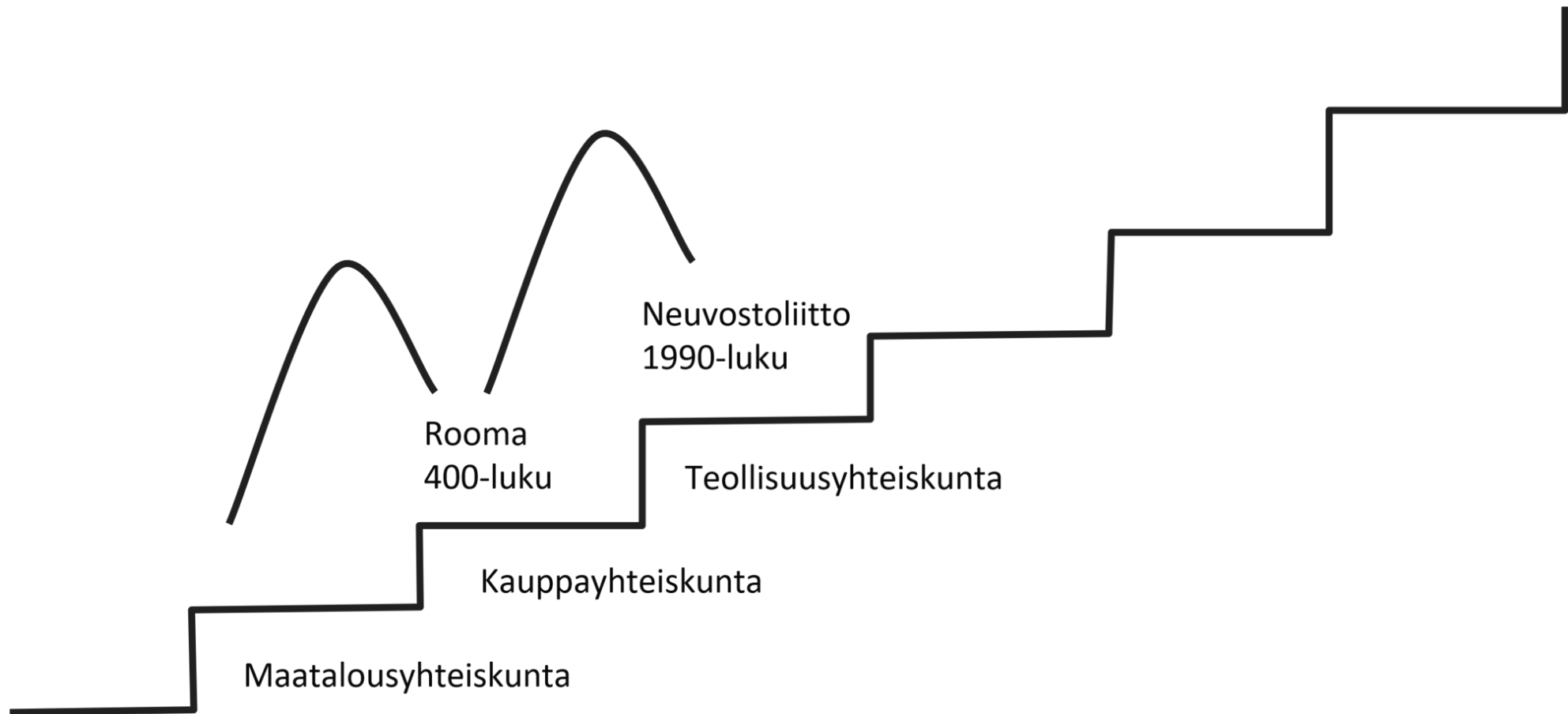
Ydinalue rikastuu, koska jalostetut tuotteet ovat raaka-aineita kalliimpia.
Mikä on keskusta? Miksi?

Onko yhteiskuntien
kehitys jatkuva?

Tehtävä

Lue Ötzi – jäätävä löytö, s.6-7

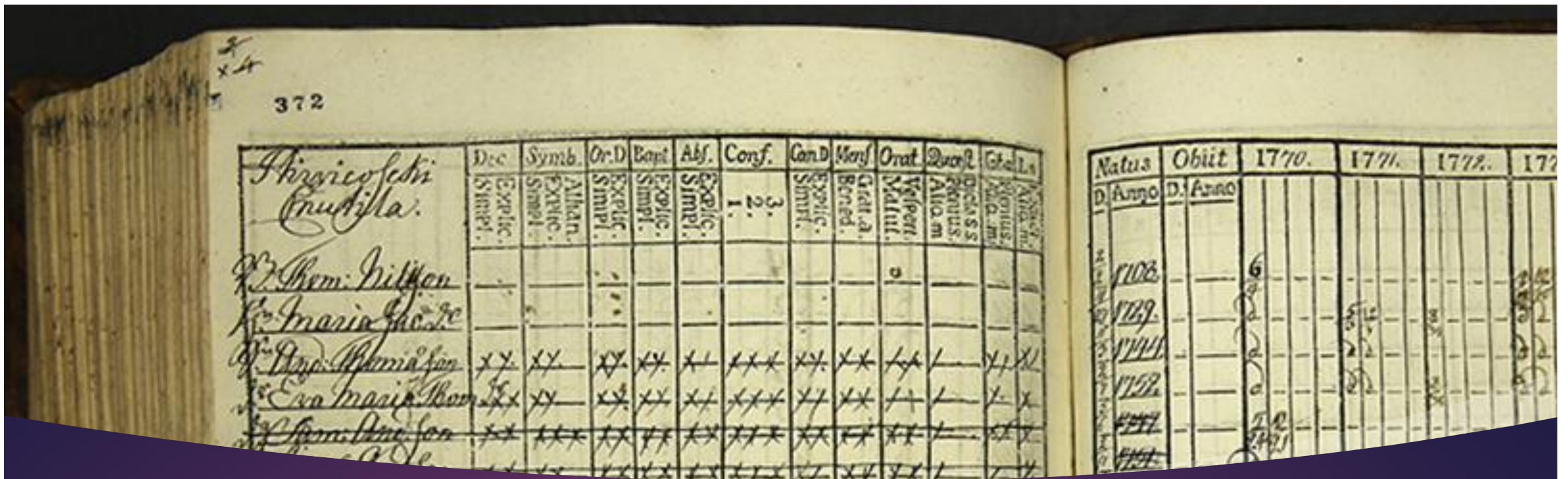
Tee tehtävät 1-7, s.7

Mitä historia on?

1. Historia on mennyttä aikaa
2. Historia on menneisyyttä tutkiva tiede:
 - menneisyyden tapahtumat, ilmiöt ja asiat
 - ihmisen teot ja aikaansaannokset
 - syy – seuraus
 - muutos - jatkuvuus

Historian lähteet

- Kirjallinen (kirjeet, päiväkirjat, sanomalehdet, asiakirjat)
- Kuvallinen (piirroksset, maalaukset, valokuvat)
- Arkeologinen (esineet, rakennukset)
- Suullinen
- **Primäärilähde** = siltä ajalta, jota lähde kuvaa
- **Sekundaarilähde** = syntynyt tapahtumien jälkeen

Kirkonkirjat kertovat: rippikirja

Seurakunnat pitivät ennen yllä luetteloita seurakuntiansa jäsenistä ja kirkollisista toimituksista. Näitä luetteloita kutsutaan kirkonkirjoiksi, ja niiden avulla voidaan selvittää monia väestön liittyviä asioita. Kirkonkirjoista selviää esimerkiksi, keitä paikkakunnalla asui tiettyinä ajankohtana, missä he asuivat, mihin säätyihin he kuuluivat, mitä ammatteja heillä oli ja minkä ikäisiä he olivat.

Lähdekritiikki

Ulkoisen lähdekritiikki

- Kuka lähteen on tehnyt?
- Onko lähde aito vai väärennös?
- Mitä materiaalia lähde on?

Sisäinen lähdekritiikki

- Miksi tutkittava lähde on tehty?
- Miten lähteen laatija on vaikuttanut sen sisältöön?
- Mitkä muut asiat ovat vaikuttaneet lähteen syntyyn ja sisältöön?

Kirjallisten lähteiden lähdekritiikki

Kuka on laatinut tekstin?

Kenelle teksti on tarkoitettu?

Miksi teksti on kirjoitettu? Mitä tarkoitusta varten?

Onko teksti tarkoitettu julkiseksi?

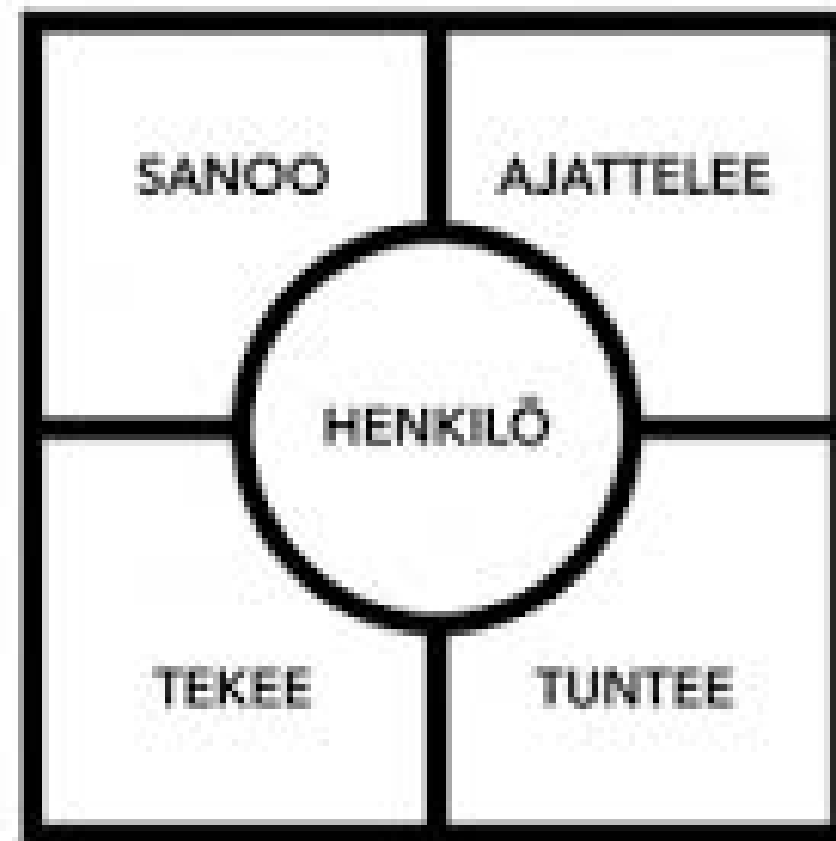
Milloin teksti on kirjoitettu?

Onko oma kokemus?

Tulkinta

- Lähteitä tutkimalla tulkinta menneestä
- Uudet lähteet → uudet tulkinnat
- Uudenlaiset kysymykset → uudet näkökulmat
- Mitä kerrotaan ja mitä ei kerrota
- Historiallinen empatia
 - menneisyyden ihmisen asemaan asettuminen
 - ajattelun ja tunteiden ymmärtäminen
 - myötäeläminen
- Väärät tulkinnat (lähteiden niukkuus tai valikointi, riittämätön lähdekritiikki)
- Oman itsen paikantaminen

Historiapolitiikka

- Menneisyyden hyväksikäyttö omiin poliittisiin tarkoituksiin
- Valikoidut tulkinnat
- Historian vääristely

Historian aikakaudet

- Esihistoria (ei kirjallisia lähteitä)
- Vanha aika 3300 eaa.- 400 jaa.
- Keskiaika 400 – 1500
- Uusi aika 1500 – 1789
- Uusin aika 1789 – 1914
- Nykyaika 1914 –

1400-luvulla rakennettu Olavinlinna Savonlinnassa on maailman pohjoisin keskiaikainen linna.

Tehtäviä

Lue "Mitä historia on?", s.8-13

Tee tehtävät 2, 3, 6, s.13